

مرکز مجرب از امام صادق علیه السلام

اصول الفقه (مسأله ضد)

نهی از ضد عام (۱)

جلسه ۲۲۲

استاد نجار زاده

نهی از ضدّ عام:

ظاهراً اصولیین در باب ضدّ عام اختلافشان از جهت اصل اقتضاء و عدم اقتضاء نیست؛ زیرا به حسب ظاهر، جملگی بر اقتضاء یاد شده اتفاق دارند؛ فقط اختلافشان در کیفیت اقتضاء است:

قول اول:

اقتضاء بنحو عینیت می‌باشد؛ یعنی امر بالشئی، همان نهی از ضدّ عام است (دلالت مطابقی).

قول دوم:

اقتضاء بنحو جزئیت می‌باشد یعنی نهی از ضدّ عام جزئی از امر بالشئی است در نتیجه دلالت امر مزبور بر نهی یاد شده از باب دلالت تضمینی محسوب می‌شود و آن به این اعتبار است که امر بشئی به دو جزء منحل می‌گردد:

الف: طلب شیئی.

ب: منع از ترک آن

پس منع از ترک که همان ضدّ عام به حساب می‌آید جزء تحلیلی وجوب می‌باشد.

قول سوم:

اقتضاء به نحو لزوم بین بمعنای اخصّ می‌باشد؛ پس دلالت امر بر نهی بطریق دلالت التزامی است.

قول چهارم:

اقتضاء به نحو لزوم بین بمعنای اعمّ یا لزوم غیر بین می‌باشد؛ در نتیجه امر بالشئی اقتضائش نسبت به نهی از ضدّ عام اقتضاء عقلی صرف می‌باشد.

نظر مصنف:

حق این است که امر بالشئی به هیچیک از انحاء مذکور، مقتضی نهی از ضدّ عام نیست یعنی نهی مولوی از ترک وجود ندارد؛ زیرا وجوب یک معنای بسیط است (لزوم فعل) نه مرکب؛ و نهی از ضدّ، لازمه عقلی آن است نه منع مولوی و شرعی.